

**ДЕРЖАВНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ У СПРАВАХ СІМ'Ї ТА МОЛОДІ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ**

Н А К А З

№ 34/166/131/88 від 26.05.99
м.Київ

vd990526 vn34/166/131/88

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
17 червня 1999 р.
за № 387/3680

Про затвердження Правил опіки та піклування

На виконання Заходів щодо поліпшення становища дітей-сиріт та дітей, які залишились без піклування батьків, затверджених Указом Президента України від 17.10.97 № [1153/97](#), та відповідно до доручення Кабінету Міністрів України від 09.03.99 № 796/21
Н А К А З У Є М О:

1. Затвердити Правила опіки та піклування (додаються).
2. Контроль за виконанням наказу покласти на перших заступників міністрів та Голови комітету за підпорядкованістю.

Голова Державного комітету України
у справах сім'ї та молоді

В.І.Довженко

Міністр освіти України

В.О.Зайчук

Міністр охорони здоров'я України

Р.В.Богатирьова

Міністр праці та соціальної
політики України

І.Я.Сахань

Затверджено
Наказ Державного комітету України
у справах сім'ї та молоді,
Міністерства освіти України,
Міністерства охорони здоров'я України,
Міністерства праці та соціальної
політики України
26.05.99 № 34/166/131/88

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
17 червня 1999 р.
за № 387/3680

Правила опіки та піклування

1. Загальні положення

1.1. Опіка (піклування) є особливою формою державної турботи про неповнолітніх дітей, що залишились без піклування батьків, та повнолітніх осіб, які потребують допомоги щодо забезпечення їх прав та інтересів.

1.2. Опіка (піклування) встановлюється для забезпечення виховання неповнолітніх дітей, які внаслідок смерті батьків, хвороби батьків або позбавлення їх батьківських прав чи з інших причин залишились без батьківського піклування, а також для захисту особистих і майнових прав та інтересів цих дітей.

Опіка (піклування) встановлюється також для захисту особистих і майнових прав та інтересів повнолітніх осіб, які за станом здоров'я не можуть самостійно здійснювати свої права і виконувати свої обов'язки.

Опіка може встановлюватись і над майном у передбачених законом випадках.

1.3. Органами, які приймають рішення щодо опіки і піклування, є районні, районні в містах Києві та Севастополі державні адміністрації, виконавчі комітети міських, районних у містах, сільських, селищних рад.

1.4. Безпосереднє ведення справ щодо опіки і піклування покладається у межах їх компетенції на відповідні відділи й управління місцевої державної адміністрації районів, районів міст Києва і Севастополя, виконавчих комітетів міських чи районних у містах рад.

У селищах і селах справами опіки і піклування безпосередньо видають виконавчі комітети сільських і селищних рад.

Органи освіти здійснюють діяльність з питань виявлення, обліку та передачі дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, до дитячих будинків, шкіл-інтернатів різних профілів, на усиновлення, під опіку (піклування) та з інших питань, що належать до їх компетенції.

Органи в справах сім'ї та молоді, служби в справах неповнолітніх здійснюють діяльність з питань виявлення, обліку та тимчасового влаштування безпритульних дітей, влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, що утримуються в державних дитячих закладах, на виховання в сім'ї (прийомні сім'ї, дитячі будинки сімейного типу) та з інших питань, що належать до їх компетенції.

Органи соціального захисту населення здійснюють діяльність щодо забезпечення догляду, надання соціально-побутового та медичного обслуговування громадянам похилого віку, інвалідам і дітям з вадами фізичного та розумового розвитку, які цього потребують.

Органи охорони здоров'я здійснюють діяльність (діагностичну, лікувальну, експертну) щодо осіб, визнаних судом недієздатними внаслідок психічних захворювань або визнаних судом обмежено дієздатними внаслідок зловживання спиртними напоями чи наркотичними речовинами, а також щодо утримання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, віком до трьох років у будинках дитини.

1.5. Органи опіки та піклування здійснюють свою діяльність відповідно до чинного законодавства.

1.6. Для допомоги в роботі при органах опіки та піклування створюються опікунські ради, що мають дорадчі функції і до складу яких входять депутати, представники місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування і громадськості.

Обов'язки секретаря опікунської ради виконує штатний інспектор опікунської ради.

1.7. Органи опіки та піклування відповідно до покладених на них завдань та розподілу повноважень між структурними підрозділами відповідних управлінь і відділів місцевої державної адміністрації:

вирішують питання про встановлення і припинення опіки та піклування;

ведуть облік щодо осіб, які потребують опіки (піклування);

здійснюють нагляд за діяльністю опікунів і піклувальників;

забезпечують тимчасове влаштування неповнолітніх та непрацездатних осіб, які потребують опіки (піклування);

розглядають звернення дітей щодо неналежного виконання батьками (одним з них) обов'язків з виховання або щодо зловживання батьків своїми правами;

вирішують згідно з чинним законодавством питання щодо грошових виплат дітям, які перебувають під опікою (піклуванням);

розглядають спори, пов'язані з вихованням неповнолітніх дітей;

розглядають скарги на дії опікунів (піклувальників);

вирішують питання щодо забезпечення житлом дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які закінчили навчально-виховні заклади і не мають житла;

вживають заходи щодо захисту особистих та майнових прав неповнолітніх дітей і осіб, які перебувають під опікою (піклуванням);

беруть участь у розгляді судами спорів, пов'язаних із захистом прав неповнолітніх дітей та осіб, які перебувають під опікою (піклуванням);

установлюють опіку над майном у передбачених законом випадках;

оформлюють належні документи щодо особи підопічного та щодо майна, над яким устанавлюється опіка;

охороняють та зберігають житло і майно підопічних і визнаних безвісно відсутніми;

провадять іншу діяльність щодо забезпечення прав та інтересів неповнолітніх дітей та повнолітніх осіб, які потребують опіки і піклування.

1.8. Рішення органів опіки і піклування про призначення чи звільнення опікунів і піклувальників від виконання своїх обов'язків, а також з інших питань опіки і піклування можуть бути оскаржені в устанавленому законом порядку.

1.9. Керівництво органами опіки та піклування і контроль за їх діяльністю здійснюють обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації та виконавчі комітети вищестоящих рад.

2. Установлення опіки (піклування)

2.1. Опіка устанавлюється над неповнолітніми, які не досягли п'ятнадцяти років і залишились без піклування батьків, а також над громадянами, визнаними судом недієздатними внаслідок психічних захворювань.

2.2. Опіка встанавлюється над неповнолітніми віком від п'ятнадцяти до вісімнадцяти років та над громадянами, визнаними судом обмежено дієздатними внаслідок зловживання спиртними напоями або наркотичними засобами. Піклування також може бути встановлене над особами, які за станом здоров'я не можуть самостійно захищати свої права.

Опіка (піклування) над неповнолітніми дітьми встанавлюється, якщо батьки:

померли;

невідомі;

визнані в судовому порядку безвісно відсутніми або померлими.

Опіку (піклування) може бути встановлено і при житті батьків неповнолітніх дітей у випадках, коли батьки:

судом позбавлені батьківських прав або прийнято рішення про відібрання дитини і передачу її під опіку незалежно від того, позбавлені вони батьківських прав чи ні, оскільки перебування з ними небезпечне для життя дитини;

визнані у встанавленому порядку недієздатними або обмежено дієздатними (психічно хворі, розумово відсталі або перебувають на тривалому стаціонарному лікуванні в лікувально-профілактичному закладі чи на державному утриманні в будинках-інтернатах);

понад шість місяців не можуть займатись вихованням своїх дітей (засуджені до позбавлення волі на тривалий час за скоєння злочину, за станом здоров'я (інваліди I-II групи) тощо);

понад шість місяців не проживають разом з дитиною та без поважних причин не беруть участі в її вихованні та утриманні, не виявляють щодо дитини батьківської уваги та турботи або підкинули (залишили) дитину, і це підтверджено відповідними актами, складеними органами внутрішніх справ;

відмовились від дітей в установленому законом порядку;

виїхали на постійне місце проживання або на постійне місце роботи за кордон чи перебувають у довготривалому відрядженні;

перебувають під слідством.

2.3. Над повнолітніми дієздатними особами, які за станом здоров'я не можуть самостійно захищати свої права і виконувати свої обов'язки, піклувальник може бути призначений лише на їх прохання.

2.4. Опіка (піклування) встановлюється за місцем проживання особи, яка підлягає опіці (піклуванню), або за місцем проживання опікуна (піклувальника).

Рішення про встановлення опіки (піклування) повинно бути прийняте не пізніше як у місячний термін з моменту, коли відповідному органу опіки та піклування стане відомо про потребу встановлення опіки чи піклування.

2.5. Установи та особи, яким стане відомо про неповнолітніх, що залишилися без піклування батьків, повинні негайно повідомити про це органи опіки та піклування за фактичним місцезнаходженням дітей, що підлягають опіці (піклуванню). Вони також повинні повідомити про повнолітніх осіб, які потребують опіки (піклування). Такими особами та установами є:

близькі родичі та інші особи;

житлово-експлуатаційні контори, будинкоуправління, власники чи орендарі житлових будинків;

органи освіти та керівники навчально-виховних закладів;

органи в справах сім'ї та молоді;

служби в справах неповнолітніх;

органи внутрішніх справ;

органи соціального захисту населення;

органи РАГСу;

нотаріальні контори;

судові органи;

лікувально-профілактичні установи психіатричного профілю;

інші організації й установи.

2.6. При одержанні відомостей про неповнолітніх, які залишилися без піклування батьків, органи опіки та піклування зобов'язані негайно здійснити відповідне обстеження і при встановленні факту відсутності опіки батьків забезпечити тимчасове влаштування неповнолітніх до вирішення питання про призначення опікуна чи піклувальника.

Установами і місцями тимчасового влаштування неповнолітніх є:

сім'ї громадян, які погодились утримувати дитину до визначення її подальшої долі;

навчально-виховні заклади для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;

притулки для неповнолітніх.

2.7. На кожну особу, яка потребує опіки чи піклування, органи опіки та піклування складають реєстраційну картку (додаток 1), а також за актом здійснюють опис майна, що їй належить (додаток 2). У разі відсутності в цих осіб свідоцтва про народження, а також інших особистих документів органи опіки і піклування забезпечують їх одержання у відповідних установах.

2.8. Якщо неповнолітні залишилися без піклування батьків, то органи опіки й піклування влаштовують їх:

у віці до трьох років, а дітей-інвалідів та дітей з вадами у фізичному та розумовому розвитку у віці до чотирьох років - у будинки дитини органів охорони здоров'я;

у віці від трьох до вісімнадцяти років - у дитячі будинки або школи-інтернати органів освіти;

дітей-інвалідів з вадами фізичного та розумового розвитку (глибоко розумово відсталих) у віці від чотирьох до вісімнадцяти років - у відповідні дитячі будинки-інтернати органів соціального захисту населення, а з вісімнадцяти - у будинки-інтернати для громадян похилого віку та інвалідів, психоневрологічні інтернати.

2.9. Неповнолітніх, які досягли шістнадцяти років і залишилися без піклування батьків, органи опіки та піклування зобов'язані влаштувати на роботу або забезпечити навчання їх у школах, школах-інтернатах, професійно-технічних чи вищих навчальних закладах. Влаштування цих осіб на роботу або навчання не позбавляє органи опіки та піклування від подальшого опікування ними.

2.10. Управління майном, що належить особам, над якими встановлено опіку чи піклування або які влаштовані в будинки дитини, дитячі будинки, відповідні навчальні заклади, дитячі будинки-інтернати та будинки-інтернати для громадян похилого віку та інвалідів, здійснюється опікунами та піклувальниками.

Якщо в особи, над якою встановлено опіку (піклування), є майно, що знаходиться в іншій місцевості, то опіка над цим майном устанавлюється органами опіки і піклування за місцезнаходженням майна.

2.11. Громадянин може бути в судовому порядку визнаний безвісно відсутній, якщо протягом одного року за місцем його постійного проживання немає відомостей про його місцеперебування.

Над майном громадянина, визнаного безвісно відсутнім, на підставі рішення суду встановлюється опіка. З цього майна видається утримання громадянам, яких безвісно відсутній повинен був, згідно із законодавством, утримувати, та сплачується заборгованість з інших зобов'язань безвісно відсутнього. На утримання цього майна рішенням суду видається відповідний дозвіл.

За заявою зацікавлених осіб орган опіки та піклування може призначати опікуна для охорони майна відсутнього громадянина, а також для управління його майном до закінчення одного року з дня одержання останніх відомостей про його місцеперебування.

2.12. Майно передається опікунам або піклувальникам за актом, один примірник якого знаходиться в органах опіки та піклування, а другий передається опікуну або піклувальнику. Акт передачі майна складається представниками органів опіки та піклування і підписується ними, опікунами або піклувальниками й не менш ніж двома понятими. Гроші та цінні папери передаються на зберігання до установи банку.

Охоронне свідоцтво та ощадна книжка зберігаються в опікуна (піклувальника) або в органах опіки та піклування, про що в особовій справі робиться відповідний запис.

3. Призначення опікунів (піклувальників)

3.1. Для безпосереднього здійснення опіки та піклування органами опіки та піклування призначається опікун чи піклувальник.

При призначенні опікуна (піклувальника) беруться до уваги його можливості виконувати опікунські обов'язки, стосунки між ним та підопічним. Опікун чи піклувальник призначається лише за його згодою і, як правило, з числа родичів чи близьких підопічному осіб.

Переважне право серед кількох осіб, які бажають стати опікунами чи піклувальниками над однією і тією ж дитиною, надається:

родичам дитини незалежно від місця їх проживання;

особам, у сім'ї яких проживає дитина на час, коли стосовно неї виникли підстави щодо встановлення опіки чи піклування.

При цьому за умови досягнення нею відповідного віку (10 років) враховуються побажання самої дитини.

Призначеному опікуну або піклувальнику видається посвідчення устанавленого зразка (додаток 3).

3.2. Опікунами (піклувальниками) не можуть бути особи, які:

не досягли 18 років;

визнані в установленому порядку недієздатними або обмежено дієздатними;

перебувають на обліку або лікуються в психоневрологічних та наркологічних закладах;

раніше були опікунами чи піклувальниками та з їх вини опіку чи піклування було припинено;

позбавлені батьківських прав;

інтереси яких суперечать інтересам осіб, що підлягають опіці чи піклуванню;

засуджені за скоєння тяжкого злочину.

3.3. Документи, за наявності яких органи опіки і піклування призначають опікуна:

повідомлення державних, громадських організацій або заяви громадянина (громадян);

копії свідоцтва про народження особи, що потребує опіки, або іншого документа, який підтверджує її вік;

копія свідоцтва про смерть батьків або рішення суду про визнання громадянина безвісно відсутнім або оголошення їх померлими чи інших матеріалів, які підтверджують неможливість виховання дитини. Якщо опіка призначається над повнолітньою особою, - рішення суду про визнання даної особи недієздатною;

акт обстеження умов життя особи, що потребує опіки, і опис її майна;

довідки про стан здоров'я особи, що потребує опіки (якщо вона раніше проживала окремо), та майбутнього опікуна (піклувальника);

довідка про місце проживання майбутнього опікуна і його заява про прийняття на себе обов'язків про опіку;

акт перевірки умов життя майбутнього опікуна та висновок від органів опіки та піклування за місцем проживання опікуна про можливість виконувати опікунські обов'язки;

довідка лікувальної установи про відсутність в сім'ї майбутнього опікуна (піклувальника) захворювань, що перешкоджають влаштуванню до нього особи, що потребує опіки;

документ про закріплення за дитиною житлової площі.

3.4. Документи, за наявності яких органи опіки і піклування призначають піклувальника:

повідомлення державних, громадських організацій або заяви громадянина (громадян);

копія свідоцтва про народження неповнолітньої особи, що потребує піклування, або рішення суду про визнання особи обмежено дієздатною;

медичний висновок про стан здоров'я особи, що потребує піклування;

довідка про місце проживання особи, що потребує піклування;

заява майбутнього піклувальника про прийняття на себе обов'язків щодо піклування;

довідки про стан здоров'я майбутнього піклувальника і про місце його проживання (лише при встановленні опіки над неповнолітнім);

акт обстеження житлових умов майбутнього піклувальника (лише при встановленні піклування над неповнолітнім).

Опікун над повнолітніми дієздатними особами, які за станом здоров'я самостійно не можуть захищати свої права і виконувати свої обов'язки, може бути призначений тільки на прохання цих осіб.

3.5. При встановленні опіки (піклування) орган опіки та піклування оформляє на кожного підопічного особову справу із занесенням до неї усіх вищенаведених документів, яка зберігається в органах опіки та піклування за місцем проживання підопічного протягом 75 років.

Особова справа підопічного нумерується і під відповідним номером заноситься до реєстру, який ведеться органом опіки та піклування. Окрім реєстру, ведеться алфавітна книга або картотека.

На обкладинці зазначаються номер справи, прізвище, ім'я та по батькові підопічного й опікуна або піклувальника, їх місце проживання, рік і дата заведення справи.

На зворотному боці обкладинки наклеюється аркуш паперу з описом документів, що знаходяться у справі.

3.6. Якщо над дітьми, які виховуються у навчально-виховних закладах для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, особами, які потребують опіки (піклування) і влаштовані у відповідні лікувальні установи чи установи соціального захисту населення, опікуни (піклувальники) не призначені, то виконання обов'язків опікунів і піклувальників від імені держави здійснюють ці установи в особі керівників цих установ.

Призначити опікуна (піклувальника) можна й після влаштування зазначених у даному пункті осіб у відповідні державні установи.

4. Права та обов'язки опікунів і піклувальників

4.1. Опікуни (піклувальники) мають право вимагати через суд повернення їм дітей, що перебувають у них під опікою і піклуванням, від будь-яких осіб, які утримують дітей у себе без законних підстав.

4.2. Опікуни (піклувальники) мають право управляти майном підопічних на користь останніх.

4.3. Опікуни (піклувальники) над неповнолітніми зобов'язані виховувати підопічних у дусі загальноприйнятих моральних норм, піклуватися про їх здоров'я, духовний і фізичний розвиток, навчання, готувати їх до праці та самостійного життя, захищати їх права та інтереси.

Опікун (піклувальник) повинен раз на рік здійснювати повне медичне обстеження підопічних.

Опікун над психічно хворим, який є небезпечним для себе або для оточуючих, повинен сповістити про це районний (міський) відділ внутрішніх справ і вжити заходів щодо направлення підопічного в психіатричну лікарню для лікування.

Як правило, опікун (піклувальник) повинен проживати разом з підопічним і може бути прописаний на житловій площі останнього на період виконання своїх обов'язків.

4.4. Опікуни при здійсненні прав і виконанні обов'язків підопічних укладають угоди від імені та в інтересах підопічних, діючи як їх законні представники згідно з чинним законодавством.

4.5. Опікуни над дієздатними особами надають цим особам допомогу при здійсненні ними своїх прав та виконанні обов'язків, а також оберігають їх від зловживань з боку третіх осіб.

4.6. Опікуни над неповнолітніми дають згоду на укладання тих угод, які згідно з законом ці особи не мають права укладати самостійно.

Піклувальники над особами, обмежено дієздатними внаслідок зловживання спиртними напоями чи наркотичними засобами, дають згоду на укладання цими особами угод і розпорядження майном згідно з правилами, встановленими статтею 15 Цивільного кодексу Української РСР ([1540-06](#)).

4.7. Опікун не має права без дозволу органів опіки та піклування укладати угоди, а піклувальник - давати згоду на їх укладання, якщо вони виходять за межі побутових.

Такими угодами є договори, що вимагають нотаріального засвідчення та спеціальної реєстрації, про відмову від майнових прав, які належать підопічному, поділ майна, поділ, обмін та продаж житлової площі, а також видача письмових зобов'язань тощо.

Органи опіки та піклування мають право, якщо це потрібно для захисту інтересів підопічних, обмежувати право одного з батьків або опікуна (піклувальника) розпоряджатися вкладом, внесеним будь-ким на ім'я підопічного.

4.8. Опікун (піклувальник), їх чоловік (дружина) та близькі родичі не мають права укладати угоди з підопічними, а також представляти осіб, що перебувають у них під опікою (піклуванням), при укладанні угод або веденні судових справ між підопічною особою

та чоловіком (дружиною) опікуна чи піклувальника та їх близькими родичами.

Опікун (піклувальник) не має права дарувати від імені підопічного, а також зобов'язувати себе від його імені порукою.

4.9. Суми, які належать підопічним у вигляді пенсій, допомоги чи аліментів, інших поточних надходжень або прибутків від належного їм майна, переходять у розпорядження опікуна і витрачаються на утримання підопічних.

4.10. Піклувальник має право одержувати зазначені в пункті 4.9 цих Правил суми і витрачати їх на утримання осіб, що перебувають під піклуванням, якщо цього вимагають інтереси зазначених осіб.

Зарплатою, стипендією, винагородою, одержаних у результаті здійснення своїх авторських та винахідницьких прав, неповнолітні у віці від п'ятнадцяти до вісімнадцяти років розпоряджаються самостійно.

4.11. Опікуни (піклувальники) подають щорічно, не пізніше 1 лютого, до органів опіки та піклування звіт про свою діяльність за минулий рік щодо захисту прав та інтересів підопічних, у тому числі щодо збереження належного їм майна та житла.

На вимогу органів опіки та піклування опікуни (піклувальники) зобов'язані подавати звіти в інший визначений ними термін.

Після припинення опіки та піклування опікуни (піклувальники) подають загальні звіти про свою діяльність.

4.12. Обов'язки з опіки та піклування опікунами та піклувальниками виконуються безоплатно.

4.13. Дії опікунів (піклувальників) можуть бути оскаржені будь-якою особою, у тому числі і підопічною, в органи опіки та піклування за місцем проживання підопічного.

Рішення органів опіки і піклування про призначення або звільнення опікунів і піклувальників від виконання своїх обов'язків, а також з інших питань опіки і піклування можуть бути оскаржені зацікавленими особами чи опротестовані прокурором у встановленому законом порядку.

4.14. Контроль за діяльністю опікунів і піклувальників здійснюється органами опіки та піклування із залученням громадськості шляхом планових відвідувань осіб, які перебувають під опікою (піклуванням).

Періодичність відвідувань встановлюється окремим графіком, але не рідше ніж раз на рік, крім першої перевірки, яка проводиться через три місяці після встановлення опіки і піклування.

При потребі розгляд результатів перевірок вноситься на засідання опікунської ради для вжиття відповідних заходів.

4.15. Про результати перевірки складається акт у двох примірниках, один з яких зберігається в органах опіки та піклування і є підставою для оцінки діяльності опікунів і піклувальників, другий - в опікуна (піклувальника).

4.16. Органи опіки та піклування зобов'язані, а особа, стосовно якої припинено опіку (піклування), має право вимагати від опікуна або піклувальника відшкодування майнових збитків, завданих їй недобросовісним або недбалим виконанням опікунських обов'язків.

5. Звільнення опікунів (піклувальників) від їх обов'язків. Припинення опіки (піклування)

5.1. Опікуни та піклувальники на їх прохання можуть бути звільнені від виконання своїх обов'язків, якщо орган опіки та піклування за місцем проживання підопічного визнає, що дане прохання викликане поважною причиною.

5.2. Органи опіки та піклування за своєю ініціативою, за клопотанням підопічних, державних або громадських організацій, а також згідно з обґрунтованими заявами будь-яких осіб можуть звільнити опікуна або піклувальника від виконання покладених на нього обов'язків, якщо встановлять, що опікун чи піклувальник не відповідає своєму призначенню або належним чином не виконує своїх обов'язків.

5.3. При зловживанні правами і залишенні підопічних дітей без догляду і піклування опікун або піклувальник притягується до відповідальності згідно з чинним законодавством.

5.4. Опіка припиняється:

після досягнення неповнолітніми п'ятнадцяти років, за винятком випадків, коли вони будуть в установленому порядку визнані недієздатними внаслідок психічних захворювань;

у разі повернення неповнолітніх, які не досягли п'ятнадцяти років, на виховання батькам;

у разі одужання або значного поліпшення здоров'я особи, яка була визнана недієздатною, і відновлення судом її дієздатності;

унаслідок смерті підопічного;

унаслідок смерті опікуна.

За підстав, зазначених у цьому пункті, крім досягнення неповнолітнім п'ятнадцяти років, а також у разі смерті підопічного опіка припиняється за рішенням органу опіки та піклування.

Після досягнення підопічним п'ятнадцяти років опіка припиняється і призначається піклування. Опікун стає піклувальником.

5.5. Піклування припиняється:

після досягнення підопічними вісімнадцяти років;

при одруженні неповнолітньої особи;

у разі скасування судом обмеження в дієздатності осіб, які зловживали спиртними напоями або наркотичними речовинами;

якщо відпали причини, що викликали встановлення піклування над особами, які за станом здоров'я не могли самостійно захищати свої права;

унаслідок смерті особи, що перебувала під піклуванням;

унаслідок смерті піклувальника.

У разі скасування судом обмеження у дієздатності осіб, які зловживали спиртними напоями або наркотичними засобами, а також якщо відпали причини, що викликали встановлення піклування над особами, які за станом здоров'я не могли захищати своїх прав, піклування припиняється за рішенням органу опіки та піклування.

Рішення про припинення опіки чи піклування вносить орган опіки та піклування.

Посвідчення, видане опікуну або піклувальнику, повинно бути повернуто органам опіки та піклування.

6. Право органів опіки і піклування щодо захисту житлових прав неповнолітніх, дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування

6.1. Органи опіки та піклування вирішують питання щодо збереження за неповнолітніми житла, а також щодо забезпечення житлом дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які закінчили навчально-виховні заклади і не мають житла.

6.2. Дітям-сиротам і дітям, позбавленим батьківського піклування, у тому числі й тим, які перебувають під опікою (піклуванням) або на вихованні в сім'ях громадян, після закінчення (припинення) перебування в державному дитячому закладі, повернення від опікуна (піклувальника), родичів, батьків-вихователів чи прийомних батьків у разі відсутності в них житла житлове приміщення надається позачергово згідно зі статтями 46, 71 Житлового кодексу України ([5464-10](#)).

Зазначені категорії дітей повинні бути влаштовані органами опіки та піклування за останнім місцем проживання у гуртожитки або забезпечені іншим упорядкованим житлом до надання їм постійного житлового приміщення згідно з чинним законодавством.

6.3. Квартири (будинки), у яких мешкають тільки неповнолітні, можуть бути передані їм у власність на клопотання органу опіки та піклування чи згідно із заявою усиновителів, опікунів (піклувальників), родичів, батьків-вихователів чи прийомних батьків, які виховують та утримують дитину.

При цьому від імені неповнолітнього орган опіки та піклування за місцезнаходженням житла і майна або з його дозволу усиновителі, опікуни (піклувальники), родичі, батьки-вихователі чи прийомні батьки, які виховують і утримують дитину, зобов'язані протягом 6 місяців з дня вибуття дитини із зазначеного житлового приміщення звернутися до відповідного органу приватизації з клопотанням

(заявою) про передачу квартири (будинку) у власність неповнолітнього.

Орган опіки та піклування після прийняття органом приватизації рішення про передачу квартири (будинку) у власність неповнолітнього повинен призначити опікуна над житлом і майном неповнолітнього в разі відсутності останнього.

6.4. Приватизоване житлове приміщення за наявності згоди органів опіки та піклування за його місцезнаходженням може бути передане усиновителем, опікуном (піклувальником), родичами, батьками-вихователями чи прийомними батьками, які виховують і утримують дитину, в оренду на підставі відповідних договорів.

Кошти, одержані орендодавцями, використовуються під контролем органів опіки та піклування на потреби вихованців, оплату комунальних послуг та утримання житлового приміщення у належному стані.

У разі влаштування дитини до державного дитячого закладу дозвіл на оренду житлового приміщення надається органом опіки та піклування за місцезнаходженням житла житлово-експлуатаційній конторі. У цьому разі одержані від оренди кошти використовуються на утримання житла в належному стані, оплату комунальних послуг, а решта - перераховується на особистий рахунок дитини, відкритий органами опіки та піклування в установі банку.

Контроль за цільовим використанням коштів покладається на органи опіки та піклування.

6.5. Органи опіки та піклування приймають рішення, зазначені в пп.6.1, 6.2, 6.3, 6.4 цих Правил, протягом місяця з дня, коли їм стало відомо або мало бути відомо про потребу прийняття такого рішення (надходження заяв, повідомлень тощо).

7. Установлення опіки (піклування) над іноземними громадянами, які проживають в Україні

7.1. Опіка (піклування) над неповнолітніми, недієздатними або обмеженими в дієздатності іноземними громадянами, які проживають в Україні, встановлюється згідно з чинним законодавством України.

Опіка (піклування), встановлена над іноземними громадянами поза межами України за законами відповідних держав, визнається дійсною в Україні.

7.2. Бездоглядні неповнолітні іноземні громадяни на час вирішення їх подальшого перебування влаштовуються у порядку, передбаченому п.2.6 цих Правил.

8. Установлення опіки (піклування) над громадянами України, які проживають поза межами України

8.1. Опіка (піклування), встановлена над громадянами України, які проживають поза межами України, за законами відповідних держав визнається дійсною в Україні, якщо проти встановлення опіки (піклування) чи проти її визнання нема заперечень консульської установи України. Консульська посадова особа складає висновок про

доцільність установалення опіки (піклування), керуючись положеннями пп.3.1, 3.2 розділу 3 цих Правил.

8.2. Контроль за умовами проживання і виховання дітей у сім'ях опікунів (піклувальників) за кордоном здійснюється працівниками консульських установ України відповідно до законодавства України, міжнародних угод України з країною проживання опікуна (піклувальника), а також міжнародних норм у галузі захисту прав людини.

9. Методичне забезпечення діяльності органів опіки та піклування

9.1. Методичне забезпечення діяльності органів опіки і піклування щодо здійснення ними своїх повноважень покладається на відповідні міністерства та місцеві органи виконавчої влади.

Додаток 1
до пункту 2.7 Правил опіки
та піклування

Реєстраційна картка
особи, яка потребує опіки чи піклування

1. Прізвище, ім'я і по батькові особи, що потребує опіки чи піклування _____

2. Місце проживання (точна адреса) _____

3. Число, місяць і рік народження _____

4. Місце народження _____

5. Сімейний стан: а) сирота; батьки безвісно відсутні; б) має батька і матір, чоловіка (дружину): їх прізвище, ім'я, по батькові, вік, заняття та місце проживання (але вони позбавлені батьківських прав або з інших причин не спроможні доглядати і виховувати дітей) _____

6. Чим займається особа, яка потребує опіки чи піклування: відвідує дитячі ясла, дитячий садок; учиться в школі чи в іншому навчальному закладі (вказати клас, групу); не вчиться (вказати чому, якщо вчилась раніше, то скільки закінчила класів); працює (вказати де і коли); не працює (вказати, з якого часу і з якої причини) _____

7. Стан здоров'я _____

8. Одержує державну пенсію _____ грн. на місяць; державну допомогу _____ грн. на місяць; аліменти (від кого) _____ грн. на місяць; заробітну плату _____ грн. на місяць.

9. Має свою житлову площу (вказати її розмір і адресу); не має своєї житлової площі (вказати, де проживає і в яких умовах) _____

10. Чи має на правах особистої власності майно? За наявності майна скласти його опис відповідно до вимог пункту 2.12 Правил і підшити до справи. За наявності грошей, цінних паперів вказати суму і де вони зберігаються _____

Реєстраційна картка складається і підписується особою (представником органу опіки і піклування), яка провела обстеження.

Додаток 2
до пункту 2.7 Правил опіки
та піклування

Акт опису майна неповнолітнього або дорослої особи,
які потребують оформлення опіки чи піклування

Цей опис майна, що залишилося _____
(зазначити причину складання опису)

складено "___" _____ 19__ року інспектором _____,

(назвати відповідний місцевий орган виконавчої влади
або орган місцевого самоврядування)
_____, представником виконкому
міської чи районної у місті, сільської, селищної ради

в присутності громадян (понятих) _____

Майно належить _____,

(прізвище, ім'я, по батькові, вік дитини чи дорослої
особи, яка обстежується)

яка проживає _____
(точна адреса місця проживання)

Перелік майна:

N	Назва предметів (зазначити характерні ознаки кожного предмета і ступінь їх зношення	Кількість предметів	Вартість	Сума	Прим.
з/п			грн. коп.	грн. коп.	

Усього:

Акт підписують представник відповідного місцевого органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування і особи, які були присутні під час опису майна

Після прийняття рішення про опіку (піклування) на акті розписується опікун (піклувальник) в прийнятті майна на збереження.

Додаток 3
до пункту 3.1 Правил опіки
та піклування

(повна назва місцевого органу виконавчої влади або

органу місцевого самоврядування)

Посвідчення N

Це посвідчення видано _____,
який (яка) проживає _____,
про те, що він (вона) згідно з рішенням _____

_____ (повне найменування органу, який прийняв рішення)
від "___" _____ 19__ р. N _____
призначений (призначена) опікуном (піклувальником) над
_____, який (яка)
народився (народилася) "___" _____ 19__ р., і над його
(її) майном.

_____ (повне найменування органу, який прийняв рішення)

_____ (прізвище, посада)

_____ (підпис)

М.П.

Про затвердження Правил опіки та піклування
Наказ; Держкомсім'ямолодь України від 26.05.1999 №
34/166/131/88

Прийняття від **26.05.1999**

Постійна адреса:

<https://zakon.rada.gov.ua/go/z0387-99>

Законодавство України
станом на 09.02.2024
поточна редакція

z0387-99

Публікації документа

- Офіційний вісник України від 16.07.1999 — 1999 р., № 26, стор. 115, стаття 1252, код акта 8397/1999